

Pas de euthanasiewet nu eindelijk aan

Levens einde

Wim Distelmans is professor palliatieve geneeskunde aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB).

WIM DISTELMANS

Sinds 2002, het jaar van de euthanasiewet, herhaalde de moeder van deze wet, de betreurde senator Jeannine Leduc (voormalig Open Vld), geregeld: "Beter een onvolmaakte wet dan geen wet." Onder druk van de voormalige CVP hadden de indieners het oorspronkelijk wetsvoorstel afgezwakt in de hoop hen mee te laten stemmen. Volgens dit wetsvoorstel was euthanasie op basis van een voorafgaande wilsverklaring wél mogelijk geweest bij elke verworven wilsonbekwaamheid zoals dementie. Door toegeving aan de CVP geldt de huidige wet enkel bij onomkeerbaar coma.

Intussen wordt al bijna 25 jaar gepleit om deze beperking er weer uit te halen. Het krijgt momenteel veel media-aandacht dankzij de petitie die na de vroegtijdige euthanasie op Lode Deconinck, een man met jongdementie, werd overhandigd aan de minister van Justitie. Ook op LEIF.be staan meer dan 92.000 handtekeningen ten gunste van deze wetswijziging.

Het maatschappelijk draagvlak is dus verpletterend. Meer dan 80 procent van de bevolking staat er achter en meer dan 60 procent van de artsen zou er voor zichzelf gebruik van willen kunnen maken.

Momenteel kan euthanasie bij beginnende dementie enkel te vroeg vooraleer het te laat is. Bij andere verworven wilsonbekwaamheid die plots optreedt zoals na een hersenbloeding kan men het zelfs niet 'te vroeg' vragen, wat discriminerend is ten opzichte van dementie.

Uit respect voor de zelfbeschikking en om toekomstige ellende te vermijden, moet deze wetswijziging er komen. Met alle begrip voor mensen zoals met beginnende dementie die er geen gebruik van willen maken. Zij verdienen trouwens een véél betere omkadering dan nu het geval is.

Er bestaan voldoende tegenargumenten voor de traditionele bedenkingen van de koele minnaars van deze wetsaanpassing. Het houdt geen steek dat men misbruik moet voorkomen. Het is immers de patiënt zélf die de voorafgaande wilsverklaring heeft opgetekend. Waarin zit dan het gevaar voor misbruik? Op een afdeling intensieve zorg worden dagelijks en zelfs eenzijdig op wilsonbekwamen levenseindebeslissingen genomen.

Het juiste tijdstip van de euthanasie-uitvoering tijdens de wilsonbekwaamheid zou moeilijk te bepalen zijn. Wanneer door de patiënt is opgetekend dat het mag gebeuren wanneer de familie gedurende een bepaalde tijd niet wordt herkend, is dit toch ondubbelzinnig? En wanneer de patiënt op dat ogenblik zit te glimlachen in de zon, kan de arts het altijd uitstellen tot het moment van erge ontluistering.

Het neigt trouwens naar arrogantie om als buitenstaander te willen oordelen over het ondraaglijke lijden van iemand anders. Hoewel het niet zeker is of comapatiënten lijden, mag er trouwens in België euthanasie bij hen worden uitgevoerd op basis van een wilsverklaring.

In Nederland, waar euthanasie via een voorafgaande wilsverklaring mogelijk is bij elke vorm van verworven wilsonbekwaamheid, kan het echter enkel in geval van 'uitzichtloos en ondraaglijk lijden'. En gezien dit bij comapatiënten niet kan worden bepaald, wordt er in Nederland op hen dus geen euthanasie uitgevoerd.

De drijfveer in België voor het opstellen van een wilsverklaring is trouwens niet enkel het willen vermijden van ondraaglijk lijden. Mensen willen ook niet in een levenseinde terecht komen dat volgens hun normen onwaardig en ontluisterend is. Het moeilijk te bepalen tijdstip wordt nooit betwist bij de voorafgaande 'negatieve' wilsverklaring zoals voorzien door de Wet op de Patiëntenrechten. Hiermee kan men eisen dat er geen sondevoeding wordt gegeven wanneer zelfstandig eten en drinken niet meer lukt. Verhonger en verdorsten zijn dus wettelijk afdwingbaar, euthanasie is in dezelfde omstandigheden zelfs niet mogelijk.

Het vroegere 'ik'

Sommigen beweren dat het vroegere 'ik' nooit in een wilsverklaring kan voorspellen wat het huidige wilsonbekwame 'ik' zou willen. Met andere woorden, het 'then-self' verschilt volgens hen van het 'now-self', zodat er geen rekening moet worden gehouden met de voorafgaande euthanasiewilsverklaring. Dit argument wordt noch gebruikt bij de negatieve wilsverklaring, noch bij andere (huwelijks)contracten en testamentaire voorzieningen die altijd wettelijk afdwingbaar blijven.

Het recente wetsvoorstel van Irina De Knop (Anders) komt hier op heldere wijze aan tegemoet. Tenslotte is niemand verplicht een wilsverklaring op te stellen en geen enkele arts is verplicht euthanasie uit te voeren.

Waarop wachten onze volksvertegenwoordigers? En stop eindelijk eens met verdragingsmanoeuvres.